

Lærervejledning og rettenøgle til **Med dansk i plejen**.

Bogen **Med dansk i plejen** er lavet til dem, som arbejder eller ønsker at arbejde i ældreplejen og ikke har dansk som modersmål. Bogen er en indføring i det sprog, der bruges i ældreplejen, men den er IKKE en undervisningsbog i pleje.

Med dansk i plejen kan bruges til selvstudium, men egner sig bedst til undervisning på små eller store hold, da der gennem hele bogen lægges op til, at kursisterne sammen diskuterer og reflekterer over situationer i ældreplejen i Danmark.

Vi anbefaler, at kursisterne ikke sidder alene med bogen, men støttes af en underviser/mentor/vejleder med kendskab til dansk sprog og kultur for at sikre, at kursisterne ikke lærer noget forkert.

Det er ikke nødvendigt for underviseren/mentoren/vejlederen at have kendskab til ældreplejen for at undervise kursisterne. Lærervejledningen giver al den information, der er brug for.

Lærervejledningens indhold

Her i lærervejledningen finder du både rettenøgler, ideer til hvordan opgaverne kan gribes an og en lille grammatisk forklaring, hvor det er relevant.

Bokse med nye ord

Til hver dialog og tekst i bogen er der en tilhørende boks med nye ord, som optræder i teksten.

Vi anbefaler en gennemgang af ordene med en snak om betydning og udtale, før man går i gang med teksten.

Bokse med "Hvad siger du?"

Gennem hele bogen finder man bokse med sætninger, som er gode at kunne i de enkelte situationer. Vi anbefaler, at man gennemgår sætningerne med kursisterne og træner udtale.

Kursisterne kan så træne udtalen hjemme og indlæse sætningerne på mobilen med fokus på perfekt udtale.

Man kan også med fordel lade kursisterne lære sætningerne udenad og lade dem lave dialoger med sætningerne på videoer, som deles på mobilen eller ses igennem i klassen. Det er en hjælp for dem at have lært sætningerne udenad, når de står i stressede situationer, så behøver de ikke tænke over formuleringen, men kan fokusere på plejen af beboeren.

Hvorfor dele videoer på mobilen?

Det kan være en rigtig god ide at lade kursisterne indtale lydfiler og indspille videoer på mobilen (eventuelt i en WhatsApp-gruppe eller lignende). Når de deler deres lydfiler og videoer med resten af gruppen, fokuseres der ofte ekstra på at få den helt rette udtale.

Dette medfører, at kursisterne får øvet sig meget mere og opnår en langt bedre automatisering og udtale.

Samtidig er det en rigtig god måde for kursister at øve sig i at turde tale dansk uden at være perfekt. Mange kursister vil ofte have svært ved ikke at være helt perfekte, hvilket kan gøre det svært for dem at tale dansk, mens en chef, en pårørende eller en kollega lytter.

Test

Efter hvert kapitel i bogen er der nogle grønne sider. Disse sider kan bruges som en test for at tjekke, om kursisten har fået det ønskede resultat af arbejdet med kapitlet. Siderne kan også bruges som en repetition eller som et værktøj til at finde kursistens niveau og ud fra det vælge, hvor der skal sættes ind.

Dictogloss

I hver test er der en dictogloss, som omhandler et af de emner, der er bearbejdet i kapitlet.

Ideen med en dictogloss er, at kursisterne hører en tekst oplæst, som de skal gengive med deres egne ord. Der kan både arbejdes individuelt og i grupper. Underviseren kan vælge om teksten skal refereres mundtligt eller skriftligt.

Kursisterne hører lydfilen tre gange. Første gang lyttes der bare, anden gang tages notater og tredje gang tjekkes notaterne. Herefter får kursisterne tid til at rekonstruere teksten med deres egne ord. Det er vigtigt at fortælle kursisterne, at det ikke er en diktat, de skal lave, men en gengivelse med egne ord.

Hvis gengivelsen er skriftlig, kan det være en god ide at rette dem i plenum og slutte af med at lade kursisterne se den originale tekst.

Spil

Hvis der ønskes mere repetition og automatisering af ordforråd og kommunikation, har vi udviklet spil-serien **Sprog på spil - Sundhedsdansk**. Læs mere på hjemmesiden www.sygehusdansk.dk

Lommebog

Gennem bogen henvises der til lommebogen **Med plejen i lommen**. Det er en bog i et format, som ansatte i ældreplejen kan have med i lommen, når de er på arbejde. Her finder man lister med ting og udtryk, samt nyttige sætninger til brug i arbejdet i ældreplejen.

Vi foreslår flere gange i bogen, at kursisterne bruger den til inspiration og hjælp til at løse opgaverne i bogen - som dog sagtens kan løses uden lommebogen.

Kontaktbøger

Et gennemgående tema i bogen er kommunikation med pårørende, som ofte foregår ved at skrive små beskeder i en kontaktbog, der befinder sig i borgeren/beboerens bolig. Derfor findes der spredt ud i bogen flere opgaver, hvor kursisterne kan øve sig i at skrive om forskellige emner i kontaktbøgerne.

Kapitel 1. Velkommen til Rosengården

Side 6. Øvelse 2

Martin Hansen er 24 år og kommer fra Kolding. Mens han gik i gymnasiet, arbejdede han på et demenscenter i Kolding og fandt ud af, at han godt kan lide at arbejde med gamle mennesker. Derfor har han taget uddannelsen til social- og sundhedshjælper på SOSU-skolen i Aarhus, hvor han boede i 4 år. Uddannelsen tog 18 måneder. Martin vil læse videre i 2 år for at blive social- og sundhedsassistent, men først vil han gerne arbejde et par år og tjene nogle penge.

Martin er kæreste med Rikke, og han er nu flyttet til Odense for at bo sammen med hende og har derfor søgt arbejde på plejehjemmet Rosengården.

Martin elsker at spille badminton og træner både mandag og onsdag aften sammen med sin ven, Lars. Om torsdagen synger Martin i et stort gospelkor i Odense. Han begyndte at synge i koret, fordi han gerne ville møde nogle nye mennesker og måske få nogle nye venner. Det er rigtig hyggeligt, synes han, og når de er færdige med at synge, går de altid ud og drikker en øl sammen, inden de tager hjem.

Martins forældre bor stadig i Kolding og der er ikke så langt til Odense, så Martin ser dem flere gange om måneden. Martins lillesøster, Mette, er lige flyttet til Odense for at læse til pædagog. Det er Martin glad for, for de har det rigtig godt sammen, og nu mødes de flere gange om ugen og går på café, går ture og går i biografen. Weekenderne bruger Martin sammen med sin kæreste. De elsker at sove i shelter og tager af sted på ture, så tit de kan. Så går de ture og lave mad over bål.

Side 6. Øvelse 4

Som sagt kan videoer med fordel laves og deles i en gruppe via mobilen. Gruppen kan senere bruges til deling af hjemmearbejde, tips, træning af udtale osv.

Side 6. Øvelse 5

Her ønskes en snak om og refleksion om forskellen mellem plejehjem i Danmark og hjemlandene. Opgaven kan evt. laves i par eller små grupper med opsamling i plenum. Skriv fx overskrifterne på tavlen og lad kursisterne skrive deres bud op

Side 7. Øvelse 6

Henning skal på plejehjem fordi han udviser tegn på demens, blandt andet glemmer han at slukke komfuret og har svært ved at finde hjem igen.

Bente skal på plejehjem, da hun også tydeligvis er blevet dement. Hun glemmer at spise og drikke og hun samler på ting, så der ikke kan gøres rent i stuen.

Side 8. Øvelse 7

Rosengården er et moderne plejecenter i to etager, som blev bygget i **1998** og som ligger tæt på skoven og i gåafstand til centrum og gågaderne. Adressen er **Skovgade 6-12, 5230 Odense M.**

Plejecentret består af **54 boliger**, som er fordelt på 22 et-rums boliger, **26 to-rums boliger**, som er til ægtefæller og 6 aflastningspladser.

Boligerne er mellem **62 og 87 m²**. Alle har en altan eller en lille have.

På Rosengården arbejder der to sygeplejersker, 22 social- og sundhedshjælpere, 14 social- og sundhedsassistenter, 2 rengøringsassistenter, 8 ufaglærte, to kokke og en vicevært.

De fleste af beboere på Rosengården er **demente**, men der er også nogle, som **ikke er mobile** og derfor har brug for hjælp til alt.

På Rosengården ligger også kontoret for den udekørende hjemmepleje. Her mødes de ansatte, som kører hjem til borgerne og hjælper dem hjemme i deres egen bolig. De får deres køreplaner med dagens opgaver og kører ud på cykel eller i bil. Til frokost kommer de tilbage til Rosengården for at spise deres madpakker og holde pause, inden de kører ud igen.

Det er også her på Rosengården, at visitationskontoret ligger. Det er her **man vurderer, om en borger kan få en plads på plejehjemmet eller skal have hjemmehjælp.**

Side 10. Øvelse 9

Karina: Kan du fortælle lidt om dig selv

Martin: Altså, jeg er 24 år og kommer fra Kolding. Jeg er lige flyttet til Odense for at bo sammen med min kæreste, Rikke.

I min fritid spiller jeg badminton og synger i et stort gospelkor. Og så bruger jeg selvfølgelig masser af tid sammen med Rikke. Vi elsker at sove i shelter og tager tit af sted på ture i hele Danmark.

Karina: Hvor har du arbejdet før?

Martin: Jeg arbejdede på et demenscenter i Kolding, mens jeg gik på gymnasiet. Bagefter uddannede jeg mig til social- og sundhedshjælper på SOSU-skolen i Aarhus. Det her job er mit første job som sosu-hjælper, efter jeg er blevet færdig på SoSu-skolen.

Side 10. Øvelse 10

Opsamling i plenum. Lad gerne kursisterne skrive deres bud op på tavlen

Side 10. Øvelse 11

Karina: Hvorfor vil du gerne arbejde på plejehjem?

Martin: Det er fordi jeg godt kan lide at arbejde med mennesker, og jeg kan rigtig godt lide gamle mennesker. Det er spændende at høre om deres liv, og jeg vil gerne gøre noget for dem. Jeg har selv en bedstemor, som jeg er meget knyttet til.

Karina: Hvad er en god sosu-hjælper, synes du?

Martin: Det er en person, som er god til at give omsorg til andre. Som er sød og rar og hjælpsom og som man kan fortælle sine problemer. En god sosu-hjælper er flittig og ikke bange for at lave det hårde arbejde.

Det er også vigtigt, at man er fleksibel og villig til at bytte vagter og altid vil hjælpe i stressede situationer. Der er en, der kan se nye muligheder for at løse gamle problemer.

Side 11. Øvelse 12

07.00-15.00 Dagvagt:

07.00-07.15 Morgenmøde

07.15-07.30 Anrette morgenmad

07.30-10.00 Tag beboere op, servere morgenmad, personlig hygiejne

10.00-12.00 Aktiviteter i terapien

12.00-12.30 Frokost

12.30-14.00 Samle bakker ind og middagssøvn

14.00-15.00 Beboere op fra middagssøvn, toiletbesøg, eftermiddagskaffe

15.00-23.00 Aftenvagt:

15.00-17.00 Hygge med beboere i dagligstuen / fællesaktiviteter

17.00-17.30 Anrette aftensmad og dække bord

17.30-18.00 Aftensmad med beboere i spisestuen

18.00-18.30 Rydde af efter aftensmad og samle bakker ind

18.30-22.00 Tæppe af og hjælpe beboere i seng

22.00-23.00 Aftenrunde og oprydning af fællesarealer

23.00-07.00 Nattevagt:

23.00-00.30 Runde ved beboere

00.30-03.00 Praktisk arbejde (vasketøj/oprulning af dauerbind/rengøring af rulleborde, køleskabe osv.)

03.00-03.30 Natmad / pause

03.30-04.30 Runde ved beboere

04.30-06.00 Praktisk arbejde

06.00-06.15 Lave kaffe og dække op til morgenmad

06.15-07.00 Kort runde ved beboere

Side 12. Øvelse 15

3/køkken	5/aktivitetsrum	1/spisestue
6/lejlighed	4/dagligstue	7/kontor
2/badeværelse	8/træningsrum	

Side 13. Øvelse 16

4	5	2
1	6	7
3	8	

Side 14. Øvelse 17

Nu skal du se. Her har vi **kontoret**. Det her vi holder vores møder og organiser dagens arbejde. Det er også her, vi skriver på computer og jeg sidder og laver ferieplaner og arbejdsplan.

Herude har vi **køkkenet**. Her anretter vi maden og laver kaffe og nogle gange bager vi kage.

Så kommer vi til **spisestuen**. Det er her alle beboerne spiser sammen om aftenen. Det er også her, vi drikker eftermiddagskaffe og synger en sang. Nogle gange holder vi fester hvis en af beboerne har fødselsdag.

Her har vi **dagligstue**. Her kan beboerne sidde og se fjernsyn sammen eller spille et spil eller bare sidde og læse og hygge sig.

Nu vil jeg vise dig en af beboernes **lejlighed**. Jeg har fået lov til at vise dig Peters lejlighed.

Der er to værelser i lejligheden her har vi stuen. Her har beboeren **besøg** af familien og her sidder de og ser fjernsyn og taler i telefon.

Hver lejlighed har også et **badeværelse**. Her går beboeren i bad og på toilettet og laver alle de andre ting, man normalt laver på et badeværelse

Side 14. Øvelse 18

Lav evt. grupper og fordel rummene mellem grupperne og lad dem sammen fremlægge hvert rum. De kan eventuelt supplere med ekstra ting, man kan lave i rummene.

Side 15. Øvelse 19

Her lægges op til samtale. Lad kursister diskutere i par eller grupper og fremlægge deres synspunkt.

Side 15. Øvelse 20

Lad kursisterne diskutere i par eller grupper. Kursisterne skriver selv deres bud op på tavlen og svarene gennemgås i plenum.

Side 16. Øvelse 21

1. leder
2. ejendomsservicetekniker
3. ufaglært afløser
4. sygeplejerske
5. rengøringsassistent
6. sosu-assistent
7. sosu-hjælper
8. kok

Side 18. Øvelse 24

Åse: Hej Martin. Velkommen til Rosengården. Jeg hedder Åse og er 58 år. Jeg er social- og sundhedsassistent og det har jeg været i mange år. Over 20 år tror jeg. Jeg har arbejdet her i de sidste 12 år, og jeg er super glad for at være her. Jeg arbejder på fuld tid og mest i dag- og nattevagt.

Hanne: Hej Martin. Hyggeligt at møde dig. Jeg hedder Hanne, jeg er 44 år og jeg har været ansat her på Rosengården i 11 år. Jeg er social- og sundhedshjælper og vi to kommer til at arbejde tæt sammen, hvis du får jobbet. Det kunne være så hyggeligt. Jeg arbejder også på fuld tid, primært om dagen.

Sofie: Hejsa. Jeg hedder Sofie. Jeg er 22 år og arbejder her som afløser i weekenderne og ferierne. Det har jeg gjort i 2 år. Til daglig læser jeg på universitet, men mit skema er fleksibelt, så jeg kommer her også i hverdagene, hvis nogen er syg. Jeg arbejder fra 5 til 30 timer om ugen. Jeg arbejder i alle vagter, men kan bedst lide nattevagt.

Kirsten: Hej med dig. Jeg hedder Kirsten og er sygeplejerske her på Rosengården. Jeg har arbejdet her i mange mange år, det må være... 28 år nu, men jeg er jo også ved at være oppe i alderen. 62 år er jeg. Jeg arbejder 28 timer om ugen og altid i dagvagt.

Bent: Hej Martin. Dejligt at hilse på dig. Jeg hedder Bent, er 48 år og arbejder her som **kok**. Det har jeg gjort i mange år, 14 må det være. Jeg er ansat her på fuldtid og arbejder altid om dagen og kun i hverdagene. Det passer mig godt, fordi jeg har et par børn, jeg skal tage mig af i weekenden.

Bolette: Halløjsa. Det er mig, der er rengøringsassistent her på Rosengården. Jeg hedder Bolette og er 54 år. I 20 år har jeg snart været ansat her og jeg må sige, at det har været 20 fantastiske år. Jeg er vild med mit arbejde og med at være en del af Rosengården. Det passer mig så godt kun at arbejde i dagvagt og kun i hverdagen. Jeg arbejder 32 timer om ugen.

Lars: Hej med dig, Martin. Jeg hedder Lars, er 36 år, og det er mig, der passer på stedet her. Jeg har arbejdet som vicevært her på Rosengården de sidste 5 år, og jeg er virkelig glad for det. Jeg arbejder 30 timer om ugen og heldigvis kun i dagvagt.

Side 19. Øvelse 26

Laves evt. som video hjemme.

Side 20. Øvelse 27

Martin: **Det er Martin Hansen.**

Karina: Hej Martin. Det er Karina **Østergård** fra Plejecenter Rosengården.

Martin: Hej Karina. Ih, dejligt at du ringer! Jeg er så spændt.

Karina: Ja, det kan jeg godt forstå. Nu skal du høre. Jeg har talt med de andre, og vi er enige om, at vi gerne vil give dig jobbet.

Martin: Fedt! Det er jeg virkelig glad for!

Karina: Det er dejligt! Vi kunne godt tænke os, at du allerede **starter på mandag**. Hvad siger du til det?

Martin: Det kan jeg godt. Hvad tid skal jeg komme?

Karina: Hvis du bare kommer **kl. 7.30**, så er det fint.

Martin: Det gør jeg. Skal jeg bare komme op på dit kontor?

Karina: Nej, jeg kommer ned **i forhallen** og tager imod dig. Så kan jeg vise dig, hvor du kan sætte dine ting og hjælpe dig med at finde **en uniform**.

Martin: Det lyder godt! Hvad med sko? Skal jeg bare tage mine egne med?

Karina: Ja, du har dit almindelige tøj på under uniformen og **dine egne sko på**. Husk de skal være gode at gå i.

Martin: Det skal jeg nok. Er der ellers noget, jeg skal have med?

Karina: **Nej, det er det hele.**

Martin: Okay. Så ses vi på mandag kl. 7.30 i forhallen.

Karina: Det gør vi. Hav en god weekend, Martin.

Martin: Tak i lige måde. Hej hej.

Karina: Hej hej.

Side 20. Øvelse 28

Kan også laves mundtligt og deles med gruppen via mobilen.

Side 20. Øvelse 29

Her lægges op til en samtale. Lad kursister diskutere i par eller grupper og fremlægge deres synspunkter.

1. okay
2. okay
3. ikke okay
4. ikke okay

5. ikke okay
6. okay
7. ikke okay
8. ikke okay
9. ikke okay / okay (det kommer an på, hvor man ryger)
10. ikke okay
11. okay

Side 24. Øvelse 1-E

Dictogloss:

Peter er 46 år og gift med Helle. Han er sosu-hjælper og har arbejdet som sosu-hjælper i 21 år. De første 4 år arbejdede han på et stort plejehjem i København. Det var han glad for, men Helle ville gerne flytte til Jylland, så han søgte et job på Plejehjemmet Solsikken i Kolding. Han fik jobbet og har arbejdet der i 2 år nu.

Plejehjemmet Solsikken et nyt og moderne plejehjem. Her er plads til 60 beboere. De bor i 6 huse. Hvert hus har 10 lejligheder, en spisestue, en dagligstue og et køkken. Beboerne har hver deres lille terrasse, hvor de kan sidde og hygge sig, når vejret er godt. Mellem husene er der grønne områder med træer og blomster. Det er et hyggeligt sted, og Peter kan rigtig godt lide at arbejde der.

Kapitel 2. Morgenrutiner

Side 25. Øvelse 01

Opsamling i plenum. Alle bud skrives op på tavlen og rettes.

Side 26. Øvelse 02

H: Hej Martin. Har du haft en god weekend?

M: Ja, det har jeg.

H: Hvad lavede du?

M: Jeg var i Legoland med min nevø.

H: Nå, var det kun dig og din nevø?

M: Ja, det var kun os to.

H: Er det ikke super dyrt?

M: Jo, men vi havde heldigvis rabatkuponer.

H: Hvad synes din nevø om det?

M: Han synes, at det var sjovt.

H: Hvad lavede du så søndag?

M: Der var jeg til brunch hos min kæreste.

H: Hvor mange var I?

M: Vi var 4. Min kæreste og jeg og et vennepar.

H: Hyggede I jer?

M: Ja, det gjorde vi.

H: Hvad lavede du så om eftermiddagen?

M: Der slappede jeg bare af og så tv.

Side 27. Øvelse 06

R Henning tog tøj på om natten

F Henning ville gerne i Føtex

F Henning fik lidt at spise.

R Vagn fik en kolbe ved 3-tiden.

F Vagn tissede i sengen

R Vagn blev vendt i sengen

R Else Marie fik skiftet ble

R Åse kiggede til Else Marie to gange
F Else Marie fik lidt at drikke
R Bente sov hele natten
F Bente hørte musik om natten
R Verner tissede to gange
R Verner tændte lyset
F Verner fik hjælp af Åse

Åse: Godmorgen I to, og vel mødt.

Martin: Godmorgen Åse. Hvordan er natten gået?

Åse: Den er gået fint. Der har ikke været noget særligt.

Hanne: Godt at høre.

Åse: Ja. **Henning** ringede ved to-tiden. Han var helt rundt på gulvet. Han havde taget bukser og jakke på og ville en tur i Rema. Jeg gav ham lidt at drikke og fik ham så klædt af og tilbage i sengen.

Martin: Det var godt, han ikke nåede at gå. Så skulle du ikke ud og lede efter ham midt om natten.

Åse: Puha ja, det var godt. Nå, men **Vagn** fik en kolbe ved tre-tiden, og så vendte jeg ham også, når han nu var vågen.

Martin: God ide. Hvad med **Else Marie**? Hvornår blev hun vendt?

Åse: Det gjorde hun ved 2-tiden og igen for 5 minutter siden, hvor jeg også skiftede hendes ble.

Hanne: Super. Så kan hun godt ligge lidt endnu. Hvad med **Bente**? Har hun sovet hele natten?

Åse: Ja, hende har jeg ikke hørt noget fra.

Martin: Dejligt! Og **Verner**?

Åse: Han har været ude og tisse to gange, tror jeg. Han klarer det selv og jeg kunne se, at lyset blev tændt inde hos ham, både klokken halv et og klokken kvart i fem, så jeg tror, at han var på toilettet.

Hanne: Det lyder som om alt er gået fint så, Åse. Vi ses i morgen tidlig. Sov godt.

Åse: Ja tak, vi ses. God vagt til jer to. Hej hej.

Side 27. Øvelse 07

Her kan principperne for kortsvar (Ja, det vil jeg./ Nej, det vil jeg ikke.) med fordel gennemgås. Det er en god ide at lave opgaven fælles i plenum først for at sikre, at kursisterne svarer korrekt. Lad herefter kursisterne arbejde i par. A spørger og B svarer. Herefter byttes.

Side 28. Øvelse 08

8/sætte morgenmad frem

3/hjælpe en beboer i bad

5/give en beboer støttestrømper på

4/hjælpe en beboer med at få tøj på

6/guide en beboer

2/servere morgenmad

7/følge en beboer i spisesalen

1/trække gardiner fra

Side 28. Øvelse 09

Gennemgå gerne modalverberne (kan/vil/må/skal) og deres betydning, inden opgaven sættes i gang.

1. kan
2. vil
3. kan
4. skal
5. må
6. vil
7. kan
8. skal
9. må

Side 31. Øvelse 17

Del kursisterne op i små hold. Man kan enten lade kursisterne skrive så mange ord ned som muligt på tid (f.eks. 2 min. til hver kategori) eller lade grupperne skiftes til at sige et ord. Den gruppe, som først løber tør for ord, taber.

Side 32. Øvelse 18

Sætningerne skrives op på tavlen og rettes i plenum.

Side 32. Øvelse 19

Dialog 1

Hanne: Godmorgen Else Marie. Nå, er du allerede vågen?

Else Marie: Ja, det har jeg været en halv times tid.

Hanne: Nå, **hvordan kan det være?**

Else Marie: Jeg ligger ikke så godt. Jeg har ondt i nakken.

Hanne: Det kan jeg godt forstå, sådan som du ligger. Jeg retter lige lidt **på din hovedpude.**

Else Marie: Tusind tak. Det var bedre.

Hanne: Nu kan du lige **ligge lidt**, så kommer jeg og hjælper dig **i bad** lidt senere. Du skal jo **til lægen** i dag.

Else Marie: Dejligt. Tak.

Dialog 2

Martin: Godmorgen Verner. Så er det tid til at vågne.

Verner: Godmorgen.

Martin: **Har du sovet godt?**

Verner: Ja, det har jeg.

Martin: Dejligt. Jeg **trækker** lige gardinerne fra.

Verner: Okay.

Martin: Se solen **skinner**. Det bliver en dejlig dag.

Verner: Ih, ja, det **kan jeg godt se**.

Dialog 3

Sofie: Godmorgen, Bente. Nu er klokken blevet ti og du skal til at vågne.

Bente: Gå med dig! **Jeg gider ikke op.**

Sofie: Nå, er du lidt morgensur i dag, Bente?

Bente: Hvad snakker du om? **Jeg er sgu da ikke sur.**

Sofie: Nå, det er godt. Jeg trækker lige fra, og så synes jeg, du skal komme op og sidde på sengen.

Bente: Nej, lad være med det! **Jeg kan ikke lide solen.** Den skinner mig i øjnene.

Sofie: Okay, så trækker jeg for igen. Og så kommer jeg lige med en dejlig kop kaffe til dig, **så kan du sidde og vågne lidt.**

Bente: Med sukker!

Sofie: Ja, selvfølgelig. Tre stykker. Lige som du kan lide den.

Dialog 4

Hanne: Godmorgen Henning. Hvordan har du sovet i nat?

Henning: Ikke så godt, synes jeg.

Hanne: Nå, hvorfor ikke?

Henning: **Jeg vågnede kl. 03.00** og kunne ikke sove igen bagefter. Jeg ved ikke hvorfor.

Hanne: Øv, hvor træls. Havde du ondt nogen steder?

Henning: Næ, **det synes jeg ikke.**

Hanne: Det er godt. Nu kan du få noget morgenmad, og så kan du **lægge dig lidt** igen.

Henning: Det lyder godt. Tak.

Side 35. Øvelse 20

Lydfil 26

Hanne: Nå, **Vagn**, hvad vil du have at spise til morgenmad i dag?

Vagn: Yoghurt med mysli.

Hanne: Vil du have et glas juice til, Vagn?

Vagn: Ja tak.

Hanne: Super. Det henter jeg til dig.

Lydfil 27

Sofie: Så **Svend Erik**, nu er det tid til morgenmad. Hvad har du lyst til i dag?

Svend Erik: Åh, jeg har sådan lyst til en skål øllebrød med fløde. Kan jeg få det?

Sofie: Ja, selvfølgelig. Jeg tager også en kop kaffe med til dig.

Svend Erik: Dejligt. Tak.

Lydfil 28

Sofie: Så er det tid til at få lidt morgenmad, **Birgit**. Hvad kan jeg byde på i dag?

Birgit: Uh, jeg kunne godt spise et blødkogt æg og en skive rugbrød. Kan jeg få et glas juice til?

Sofie: Det kan du da. Jeg kommer med det lige om et øjeblik.

Lydfil 29

Hanne: Så, **Else Marie**, nu er det tid til morgenmad. Hvad kunne du tænke dig i dag?

Else Marie: Jeg har sådan lyst til en portion havregrød med smørklat i og sukker på. Er det muligt?

Hanne: Ja, det kan jeg godt lave til dig. Vil du også have et glas kold mælk til?

Else Marie: Ja, tak.

Hanne: Super. Det kommer jeg med til dig.

Lydfil 30

Martin: Nå **Verner**, hvad kunne du tænke dig til morgenmad?

Verner: Jeg kunne godt tænke mig en kop kaffe og et halvt rundstykke med ost og marmelade.

Martin: Okay, det kommer jeg med.

Lydfil 31

Hanne: Hej **Henning**, hvad har du lyst til at spise her til morgen?

Henning: Hmmm... det ved jeg ikke rigtig. Et stykke franskbrød med ost måske og en kop te. Jeg er ikke så sulten i dag.

Hanne: Det er så fint. Bare du får lidt i maven. Jeg kommer med det om lidt.

Lydfil 32

Martin: Nå **Agnes**, nu skal du have lidt morgenmad. Hvad vil du have i dag?

Agnes: Uh, jeg er virkelig sulten i dag, så et stykke rugbrød med ost og en skål ymer med drys.

Martin: Det henter jeg så til dig, Agnes.

Lydfil 33

Sofie: Så er det tid til morgenmad, **Bente**.

Bente: Jeg gider ikke have noget at spise.

Sofie: Jamen Bente, du er da nødt til at have lidt at spise. Skal vi ikke prøve med lidt yoghurt? Og en kop kaffe til? Med sukker i, som du godt kan lide den.

Bente: Du kan bare hente det. Men jeg spiser det ikke!!!

Sofie: Nå, lad os nu se, om du ikke får lyst alligevel, når du får det. Jeg henter det lige.

Side 36. Øvelse 22

Find hjælp til dialogen i lommebogen s. 25. Dialogen kan evt. optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 36. Øvelse 23

Lad kursisterne lægge deres bøger væk og improvisere dialogen.

Side 36. Øvelse 24

Fortæl kursisterne om brug af kontaktbogen til kommunikation mellem plejepersonalet og pårørende. Gennemgå først eksemplet i kontaktbogen til venstre og lad derefter kursisterne svare på Katrines besked. Kursisterne kan med fordel arbejde sammen to og to og skrive deres bud op på tavlen. Alle beskederne rettes og snakkes igennem i plenum.

Eksempel: Hej Katrine. Det er helt fint. Tak for beskeden og tillykke med fødselsdagen. Mvh Lone.

Side 36. Øvelse 25

Her lægges op til en samtale. Lad kursister diskutere i par eller grupper og fremlægge deres synspunkter.

1. ikke okay
2. okay
3. ikke okay
4. ikke okay
5. okay
6. ikke okay
7. okay/ikke okay (det er bedst at tjekke med chefen, men hvis man ikke kan finde ham eller hende, er det okay med en kollega)

Side 37. Øvelse 2-C

1. kan
2. vil
3. kan
4. skal
5. må
6. vil
7. kan
8. skal
9. må
10. vil

Side 38. Øvelse 2-E

Dictogloss:

Peter møder på arbejde på plejehjemmet Solsikken klokken syv. I dag skal han hjælpe 4 beboere, Henrik, Bitten, Karen og Søren. Henrik skal i bad og have tøj på. Bitten skal vaskes i sengen og over i sin kørestol. Karen skal være i tøjet klokken halv ti. Hendes datter kommer og henter hende, for hun skal til lægen. Søren skal have hjælp til støttestrømperne, men han kan selv tage tøj på.

Peter starter med at sætte morgenmaden frem i spisestuen. Så kan beboerne gå ned og spise morgenmad, når de er klar. Han sætter kaffe, havregryn, mælk, yoghurt, franskbrød, smør, ost og marmelade frem. Han sætter også tallerkner, kopper og bestik på bordet.

Så starter han på dagens opgaver.

Kapitel 3. Vask og påklædning

Side 39. Øvelse 01

1. toilet
2. spejl
3. bruser
4. håndvask
5. vandhane
6. bruseforhæng
7. håndklæde
8. armlæn
9. toiletbørste

Side 40. Øvelse 03

Sofie: Nå, Henning. Du skal i bad i dag.

Henning: Okay. Det lyder dejligt.

Sofie: Godt. **Du skal** ud på badeværelset. **Kan du komme op** og sidde på sengekanten?

Henning: Ja, selvfølgelig.

Sofie: Okay. Her er dine hjemmesko. **Hvis du lige tager dem på**, går jeg ud på badeværelset og gør klar.

Henning: Fint.

Sofie: **Du kan tage** nattøjet og undertøjet af og **sætte dig** på badestolen.

Henning: Det gør jeg.

Sofie: Her er bruseren, Henning. **Hvis du gør** dig våd, så kommer jeg med en klud til dig.

Henning: Uh, det er lidt for varmt. **Skrul lige lidt op** for det kolde vand.

Sofie: Er det godt nu, Henning?

Henning: Ja, det er fint.

Side 41. Øvelse 04

Snak med kursisterne om, hvad en instruks er og dens funktion, inden opgaven sættes i gang. Opgaven kan med fordel laves sammen med læreren i plenum - gerne med fokus på de forskellige måder en instruks kan gives på.

(En instruks er en kortfattet og præcis besked om, hvad man skal gøre. Hvis beskeden kan skrives om til Løft armen/Prøv lige at løfte armen/Kan du lige prøve at løfte armen er det en instruks.)

Instrukserne er fremhævet i dialogen ovenover.

Side 41. Øvelse 05

Lad eventuelt kursisterne arbejde i par først med opsamling i plenum. Opsamlingen kan fx foregå ved, at en kursist står foran de andre i klassen. Deltagerne skiftes til at komme op og udpege et sted på kroppen og samtidig sige, hvad det hedder. Underviseren eller en af kursister skriver en liste på tavlen med kropsdelene.

Side 42. Øvelse 06

Lad kursisterne arbejde sammen i par eller grupper. Lav skemaet på tavlen og udfyld det sammen.

Side 43. Øvelse 07

1. H Vaske i ansigtet
2. H Vaske under armene
3. S Vaske på ryggen
4. S Tørre på ryggen
5. H Vaske forneden foran
6. H Vaske forneden bagpå
7. S Vaske fødder
8. H Tage deo på

Side 43. Øvelse 09

Her kan man med fordel gennemgå den korrekte ordstilling på tavlen med et eksempel, inden øvelsen går i gang.

Side 43. Øvelse 11

Det er en god ide at optage dialogen og vise den for holdet eller dele den i en gruppe på mobilen.

Side 44. Øvelse 13

14/vaskeklud	13/barbermaskine	12/shampoo
7/vaskefad	9/deo	6/kam og børste
1/sæbe	10/tandbørste + pasta	3/håndklæde
4/negleklipper	15/creme	5/engangsforklæde
11/skraber	8/vatpind	2/engangshandsker

Side 45. Øvelse 14

Eksempel: Hej Camilla. Din far mangler bodylotion og shampoo. Vil du købe det til ham? Med venlig hilsen Martin

Side 47. Øvelse 17

1. trækker natkjolen over hovedet
2. lægger et håndklæde/blåt stykke ind under Else Marie
3. vasker ansigtet
4. vasker under højre arm
5. giver deo på
6. vasker på ryggen
7. trækker underbukser ned
8. vasker og tørrer mellem ballerne
9. smører skinneben

Side 47. Øvelse 18

Her kan man med fordel gennemgå den korrekte ordstilling på tavlen med et eksempel, inden øvelsen går i gang.

Side 48. Øvelse 19

Hanne: Nå Else Marie, vi skal have dig vasket, så du kan komme op.

Else Marie: Uh ja, det er godt. Nu har jeg også ligget her længe.

Hanne: Godt, så lad os bare komme i gang. Du skal lige have natkjolen af først.

Else Marie: Okay. Vil du hjælpe mig?

Hanne: Ja, selvfølgelig. Træk lige **din højre arm** ud af natkjolen først, så hjælper jeg dig med den venstre. Tag fat i galgen og løft **overkroppen**, så jeg kan trække den over **hovedet** på dig.

Else Marie: Okay.

Hanne: Godt. Jeg ruller dig lige om på **siden**, så jeg kan lægge **et håndklæde** ind under dig, så sengen ikke bliver våd.

Else Marie: Det er helt fint.

Hanne: Jeg starter med at vaske dig i **ansigtet**, og så tørrer jeg dig.

Else Marie: Ih, det er rart.

Hanne: Løft lige **højre arm**, så jeg kan vaske dig under den. Tak. Så tørrer jeg dig. Du får også lige lidt deo på med det samme.

Else Marie: Dejligt.

Hanne: Og så tager vi den venstre. Jeg løfter lige **din arm** og vasker og tørrer dig. Så vasker jeg dig lige **på maven** også.

Else Marie: Okay

Hanne: Så ruller jeg dig lige om **på siden** igen. Du kan holde fast i sengehesten, mens jeg vasker dig **på ryggen**. Sådan.

Så tørrer jeg dig lige, og så kan du komme tilbage **på ryggen**.

Else Marie: Tak

Hanne: Så skal vi vaske dig **forneden**, Else Marie. Du kommer lige om **på siden** igen, og så trækker jeg dine underbukser ned. Godt. Nu vasker jeg dig lige **foran**, uden sæbe selvfølgelig.

Else Marie: Det er helt fint.

Hanne: Jeg tørrer dig. Du er lidt rød, så jeg skal nok være forsigtig. Super. Så skal du om på **siden** igen, så jeg kan vaske dig bagpå. Er du klar?

Else Marie: Ja, det er jeg.

Hanne: Godt. Så vasker jeg dig lige **mellem ballerne** og tørrer dig. Hov, du er lidt rød. Jeg smører lige lidt creme på.

Else Marie: Åh ja, det må du gerne.

Hanne: Så, det var det. **Dine skinneben** er meget tørre. Skal jeg ikke også lige smøre dem med en fed creme?

Else Marie: Jo tak, det ville være dejligt.

Side 49. Øvelse 20

16/undertrøje	7/skjorte	10/ur
14/underbukser	11/trøje	5/briller
12/strømpebukser	9/vest	3/armbånd
2/nederdel	4/slips	8/høreapparat
6/fløjsbukser	15/livrem og bælte	
1/joggingbukser	13/seler	

Side 50. Øvelse 22

Del kursisterne op i små hold. Man kan enten lade kursisterne skrive så mange ord ned som muligt på tid (f.eks. 2 min. til hver kategori) eller lade grupperne skiftes til at sige et ord. Den gruppe, som først løber tør for ord, taber.

Side 51. Øvelse 24

Kan enten laves fælles i plenum eller ved at lade kursisterne arbejde sammen i par og derefter fremlægge deres svar i plenum.

Side 51. Øvelse 26

1. Han får skjorten på først.
2. Ja.
3. Fordi den kradser.
4. Nej.
5. Han får støttestrømper på.
6. Nej.
7. Han sidder i sin lænestol.
8. Han får sine høreapparater i.

Side 52. Øvelse 28

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogen kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 54.

Dictogloss:

Henrik skal i bad i dag. Peter hjælper Henrik med at komme ud på badeværelset. Henrik kan selv tage nattøjet af. Han sætter sig på badestolen og Peter tænder for bruseren. Peter giver Henrik en klud med sæbe på. Så vasker Henrik sig under armene og på maven. Peter vasker ham på ryggen. Bagefter kommer Henrik op at stå, så Peter kan vaske ham forneden. Så får Henrik et håndklæde og tørrer sig. Peter tørrer ham på ryggen, forneden og på benene og fødderne. Til sidst hjælper Peter Henrik med at få tøj på og børste tænder. Og så er Henrik klar til at spise morgenmad.

Kap. 4 - Hjælpemidler og forflytning

Side 55. Øvelse 01

sengehest	hovedgærde	sengetæppe
madras	fodende	hovedpudebetræk
dyne	bremse	dynebetræk
hovedpude	fjernbetjening	lagen

Side 56. Øvelse 02

Hanne: Nå, Verner, **så er det tid til at** komme ud af sengen.

Verner: Åh, det lyder dejligt. Jeg trænger også til at komme op nu.

Hanne: Super. Nu **hæver** jeg lige hovedgærdet, så du kan komme op at sidde.

Verner: Tak.

Hanne: Værsgo, her har du sengebåndet, så kan du **trække** dig op at sidde.

Verner: Tak.

Hanne: Godt. **Sving** så benene ud over sengekanten. Jeg hjælper dig lige. Sådan. Så kommer du op at sidde på sengekanten.

Verner: Tak.

Hanne: Jeg **kører** lige sengen ned igen, så du kan **nå** jorden. Sådan. Så får du lige lov at sidde lidt, så du ikke bliver svimmel, når du rejser dig.

Verner: Tak.

Hanne: Så skal vi bare have dig op at stå. Jeg **henter** lige rollatoren.

Verner: Okay.

Hanne: Godt. Så står rollatoren her foran dig. Jeg har låst den.

Verner: Okay.

Hanne: **Sæt** så fra med den ene hånd på sengekanten og kom op at stå. Jeg **støtter** dig.

Verner: Super. Tak.

Side 57. Øvelse 03 + 04

1. Nå, Verner. Nu skal du op. - Dejligt. Jeg trænger til at komme op og få en kop kaffe.
2. Skal jeg hjælpe dig ud på toilettet inden kaffen? - Ja tak. Jeg skal tisse ret meget.
3. Kan du selv komme op og stå? - Nej, du må gerne hjælpe mig. Jeg bliver svimmel
4. Prøv at svinge benene ud over kanten. - Okay.
5. Prøv at trække vejret dybt et par gange før du rejser dig op. - Okay. Tak. Nu er jeg ikke så svimmel mere.
6. Nu skal jeg hjælpe dig. - Tak. Det lyder godt. Det er ikke så nemt for mig at komme op selv.
7. Har du børstet tænder? - Nej, ikke endnu. // Jeg henter lige rollatoren. - Tak. Det er godt at have den at støtte sig til.

Side 58. Øvelse 05

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogen kan optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger.

Side 58. Øvelse 06

5/rollator	1/badebænk – IKKE glidestykke	9/loftlift
2/støttestrømper	6/doff N´donner	16/stålift
14/strømpepåtager	12/galge	13/drejetårn
10/ sengebånd	3/kørestol	11/sara steady
4/stiklagen eller vendelagen	8/mobillift	15/nødkald
7/liftsejl eller liftstykke		

Side 59. Øvelse 07

1. liftstykke (nævnes mange gange)
2. sengehest
3. kørestol

Side 60. Øvelse 08

Hanne: Nå Else Marie, nu **skal du op og over** i kørestolen.

Else Marie: Dejligt! Jeg trænger også til at komme op nu.

Hanne: Godt. Jeg starter lige med at **låse** sengen **op** og **trække** den lidt **ud** fra væggen, så jeg kan komme til. Sådan. Else Marie: Fint.

Hanne: Så **skal** du **om** på siden, så jeg kan **lægge** liftstykket **ind under** dig. Jeg ruller dig, og så kan du lige **tage fat** i sengehesten med din højre hånd.

Else Marie: Okay.

Hanne: Godt. Sådan. Så må du **komme tilbage** på ryggen.

Else Marie: Okay.

Hanne: Nu **ruller** jeg dig lige **om** på den anden side, så jeg kan trække liftstykket ud under dig. Sådan.

Else Marie: Okay.

Hanne: Så skal vi lige have det ind under dine ben også. Jeg starter med det højre. Kan du bøje det lidt?

Else Marie: Ja.

Hanne: Tak. Sådan. Nu til det venstre. Jeg hjælper dig lige med at bøje det. Sådan. Så er liftstykket også på plads der.

Else Marie: Tak.

Hanne: Så **trækker** jeg lige lidt **ned** i dine bukseben, så de ikke folder og generer dig. Og så **får** du lige dine sko **på** med det samme.

Else Marie: Tak.

Side 60. Øvelse 09

Inden opgaven sættes i gang, kan der med fordel gennemgås, hvad en fast forbindelse er (i denne opgave en fast konstruktion af et verbum og en præposition fx skal op).

Side 61. Øvelse 10

Her skal kursisterne skrive en information med de faste forbindelser fra dialogen på s. 60. Snak gerne med kursisterne først om, hvad en information er, og hvordan den gives. (En information er en oplysning om en given situation fx Du skal op nu.)

Side 61. Øvelse 11

Her læser en kursist en fast forbindelse op og en anden kursist giver en information med den faste forbindelse. Lad gerne kursisten svare uden brug af bog.

Side 61. Øvelse 12

Hanne: Så skal vi bruge lidt hjælp. Jeg **kalder** lige **på** Martin.

Else Marie: Okay.

Hanne: Nå Martin, vi skal lige **have** Else Marie **over** i kørestolen. Hun er klar.

Martin: Perfekt.

Hanne: Martin, vil du lige **køre** liften **ned**, så jeg kan **sætte** liftstykket **på**?

Martin: Ja, selvfølgelig. Sådan.

Hanne: Tak. Godt, så er vi klar, Else Marie. Nu kommer du op at flyve.

Else Marie: Okay.

Hanne: Så skal vi lige **have** kørestolen **ind under** hende, Martin. Tager du den?

Martin: Ja, selvfølgelig. Den er der nu.

Hanne: Godt. Så **kommer** du **ned** igen, Else Marie. Sådan. Sidder du godt?

Else Marie: Ja, det gør jeg.

Hanne: Perfekt. Så tager jeg lige liftstykket ud under dig, og så kan du komme **over til** bordet og få din morgenmad.

Else Marie: Det er fint. Tusind tak.

Side 62. Øvelse 14

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogen kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 63. Øvelse 15

Inden diktaten sættes i gang, kan med fordel repeteres, hvad en instruks er og dens forskellige former (her: Prøv lige at ... / Løft lige ...) (En instruks er en kortfattet og præcis besked om, hvad man skal gøre. Hvis beskeden kan skrives om til Løft armen/Prøv lige at løfte armen/Kan du lige prøve at løfte armen, er det en instruks.)

1. Løft lige benet.
2. Prøv at bøje armen.
3. Drej lige hovedet.
4. Prøv at rulle om på siden.
5. Tag lige fat i galgen.
6. Prøv at tage fat i sengehesten.
7. Kom lige om på ryggen.
8. Prøv at sætte dig.
9. Sæt dig lige på sengekanten.
10. Prøv at rejse dig op.

Side 63. Øvelse 18

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogen kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 65. Øvelse 20

Laves med fordel fælles i plenum. Underviseren bør gennemgå de fundne eksempler med kursisterne og tjekke om de kan skrives om til Løft armen/Prøv lige at løfte armen/Kan du lige prøve at løfte armen?

1. Bøj lige armen.
2. Nu kommer du lige om på alle fire.
3. Nu skal du sætte begge hænder på stolen.
4. Så kan du støtte dig til stolen.
5. Stå lige et øjeblik.
6. Træk lige op i ærmet.
7. Nu kan du gå ned i spisestuen.

Side 66. Øvelse 21

Denne opgave kan enten laves i grupper eller fælles i plenum.

Side 66. Øvelse 23

Lad enten kursisterne arbejde i grupper eller lav opgaven sammen i plenum. Sætningerne kan med fordel skrives op på tavlen og rettes af underviseren.

Side 67. Øvelse 24

Inger: Det er Inger.

Hanne: Hej, det er Hanne fra Rosengården.

Inger: Hej Hanne

Hanne: Jeg ringer for at fortælle dig, at Verner har været faldet.

Inger: Nå da, det var ikke så godt. Slog han sig?

Hanne: Kun lidt på albuen. Han er blevet undersøgt af lægen, og den er heldigvis hverken hævet eller brækket, men den bliver sikkert blå.

Inger: Det er godt, det ikke var værre. Hvorfor faldt han?

Hanne: Han var på vej op i spisestuen og faldt på gangen. Jeg tror, at han blev svimmel og mistede balancen.

Inger: Det gjorde han sikkert. Er han okay nu?

Hanne: Ja, det er han. Han sidder og spiser frokost med de andre.

Inger: Godt. Tusind tak, fordi du ringede. Jeg kigger op til ham i aften.

Hanne: Det bliver han glad for. Hav en god dag, Inger.

Inger: Tak og i lige måde! Hej hej.

Hanne: Hej hej.

Side 67. Øvelse 25

OBS: Pilen i øvelsen er forkert i den gamle udgave

1. Skal jeg hjælpe dig ud på toilettet inden kaffen? - Ja tak. Jeg skal tisse ret meget.
2. Prøv at svinge benene ud over kanten. - Okay.
3. Prøv at trække vejret dybt et par gange før du rejser dig op. - Okay. Tak. Nu er jeg ikke så svimmel mere.
4. Kan du selv komme op og stå? - Nej, du må gerne hjælpe mig. Jeg bliver svimmel, når jeg rejser mig.
5. Jeg henter lige rollatoren. - Tak. Det er godt at have den at støtte sig til.
6. Nå, Verner. Nu skal du op. - Dejligt. Jeg trænger til at komme op og få en kop kaffe.
7. Nu skal jeg hjælpe dig. - Tak. Det lyder godt. Det er ikke så nemt for mig at komme op selv.

Side 68. Øvelse 26

Lad kursisterne sidde i par lave dialogerne. Dialogerne kan også optages på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 68. Øvelse 27

Eksempel: Hej Lisbeth. Din fars rollator er gået i stykker. Kan du ordne den? Han kan låne en af os, indtil den er klar.
Mvh. Hanne

Side 70. Øvelse 4-D

Sofie: Så Vagn. Nu er det tid til en middagslur. **Jeg hjælper dig** over på sengen.

Vagn: Dejligt. Jeg trænger også til at komme ned at ligge.

Sofie: Først **kører jeg lige din seng helt ned** og **slår sengehesten ned**. Sådan. Så **kører jeg dig helt hen til sengen**. Sådan.

Vagn: Tak.

Sofie: Jeg **tager lige armlænet på din kørestol op**, så du kan glide over på sengen, Vagn.

Vagn: Okay.

Sofie: Godt. Du kan støtte på sengen med din højre hånd, og så kan du glide over på sengen med bagdelen. **Jeg støtter dig**. Sådan.

Vagn: Tak.

Sofie: Skub lige bagdelen lidt tilbage, Vagn, så du kommer lidt mere ind i sengen.

Vagn: Okay.

Sofie: **Så tager jeg dine sko af og svinger dine ben op i sengen**. Er du klar?

Vagn: Ja.

Sofie: **Jeg tæller til tre**. En, to, tre. Og så kommer du op. Perfekt. **Jeg hjælper dig lige lidt længere ind i sengen med bagdelen**. Ligger du godt nu, Vagn?

Vagn: Ja.

Sofie: Super! **Så slår jeg lige sengehesten op igen og lægger et tæppe over dig**. Kan du hvile godt.

Vagn: Ja tak.

Side 70. Øvelse 2-E

Dictogloss:

Bitten ligger i sengen. Hun skal over i sin kørestol og Peter hjælper hende.

Peter starter med at hæve sengen, så han ikke får ondt i ryggen. Bagefter slår han sengehesten ned på den ene side, så han kan arbejde. Han ruller Bitten om på siden, så han kan lægge liftstykket ind under hende. Hun kommer tilbage på ryggen, og Peter trækker liftstykket ud på den anden side. Så lægger han stykket ind under Bittens ben. Han sænker loftliften og sætter liftstykket fast på liften, inden han kalder på sin kollega, Preben. Sammen hejser de Bitten op og over i kørestolen. Nu er Bitten klar til at spise morgenmad i spisestuen.

Kap. 5 - Mad og spisning

Side 71. Øvelse 01

Lad kursisterne arbejde i par eller små grupper. Øvelsen kan også laves i fællesskab på tavlen.

Side 71. Øvelse 02

1/glas	6/vandkande	2/køkkenrulle
5/tallerken	9/sugerør	8/serviet
7/tudekop	11/peber	3/bestik
10/salt	4/dækkeserviet	

Side 72. Øvelse 03

Martin: Nå, Sofie, skal vi dække bord?

Sofie: Ja, god ide. Der er kun en halv time til, vi skal spise.

Martin: Så må vi hellere skynde os lidt. Starter du med **tallerknerne**? Så sætter jeg **glas** på.

Sofie: Okay, jeg henter dem lige. Husk lige at Else Marie og Vagn skal have **tudekopper**.

Martin: Det er rigtigt. Dem tager jeg.

Sofie: Perfekt. Så lægger jeg **knive og gafler** på. Ved du, om de skal have dessert i dag?

Martin: Jo, de skal have jordbærgrød, så lægger du ikke også lige **skeer** på, Sofie?

Sofie: Jo, selvfølgelig. Sådan.

Martin: Jeg sætter lige **skålene** til jordbærgrøden frem, så vi ikke skal finde dem bagefter.

Sofie: God ide! Lægger du også **spisestykkerne** frem?

Martin: Ja, det skal jeg nok.

Sofie: Så tager jeg lige **køkkenrullen** med. Den får vi helt sikkert brug for.

Martin: Godt tænkt, Sofie. Så er vi færdige.

Sofie: Ja, det er vi. Hov, vi glemte **sugerørene**. Dem henter jeg lige.

Martin: Perfekt. Så tror jeg ikke vi mangler mere.

Sofie: Næ, jeg tror, det var det hele. Så kan vi godt kalde til bords.

Side 72. Øvelse 04

I denne øvelse er der fokus på substantivernes bestemte form i ental og flertal. Reglerne for substantivernes bøjning kan med fordel gennemgås, inden øvelsen sættes i gang (en skål/skålen/skåle/skålene).

Side 72. Øvelse 05

1. æg/tomat/mayonnaise/karse
2. roastbeef/remoulade/cornichoner/ristede løg/revet peberrod
3. hamburgerryg/italiensk salat/tomat/karse
4. kartoffel/mayonnaise/bacon/purløg

Side 73. Øvelse 06

11/rødbeder	20/karrysalat	7/karse
9/cornichoner	1/kapers	19/purløg
13/sky	16/kaviar	8/løggringe
17/remoulade	5/citronskiver	6/bacon
14/mayonnaise	12/tomat	3/champignon
4/ristede løg	10/agurk	15/salatblade
2/revet peberrod	18/italiensk salat	

Side 74. Øvelse 07

Denne øvelse laves med tanke på, hvad en ældre dansker normalt bruger af tilbehør på sin mad.

1. spegeølse - remoulade/ristede løg
2. leverpostej - champignon/bacon/rødbeder/agurk
3. rulleølse - sky/løggringe
4. fiskefrikadelle - remoulade/ristede løg/citronskiver

Side 74. Øvelse 08

Dialog 1

Sofie: Nå Else Marie, er du sulten?

E.M.: Ja, det er jeg.

Sofie: Hvad har du lyst til i dag?

E.M.: Uh, der er så meget lækkert. Der er svært at vælge.

Sofie: Ja, det kan jeg godt forstå. Hvad med at starte med en **sildemad**?

E.M.: Det var en god ide. Er der **æg** og **karrysalat** til? Det elsker jeg.

Sofie: Ja, selvfølgelig. Værsgo. Skal jeg skære det ud for dig?

E.M.: Ja tak, det må du rigtig gerne.

Sofie: Værsgo.

E.M.: Tak.

Dialog 2

Sofie: Nå Henning, hvad skal du have i dag?

Henning: Det ved jeg ikke rigtig.

Sofie: Der er alt muligt lækkert. Er der ikke noget, du har lyst til?

Henning: Jo, jeg vil rigtig gerne have Åh, hvad er det nu det hedder? Det har jeg glemt.

Sofie: Det gør ikke noget, Henning. Her er fadet. Så kan du bare pege på det, du gerne vil have.

Henning: Tak. Så vil jeg gerne have den der og den der.

Sofie: En med **leverpostej** og en med **æg**. Det er et godt valg. Værsgo. Vil du have **agurk** på din **leverpostej**?

Henning: Nej tak, det kan jeg ikke lide. Men er der nogen af de der røde... hvad hedder det nu?

Sofie: **Rødbeder**. Ja, det er der. Jeg lægger lige to på din mad.

Henning: Tak.

Sofie: Vil du have **mayonnaise** på din **æggemad**, Henning?

Henning: Uh ja tak. Det er lækkert! Og måske lidt **salt** og **peber**?

Sofie: Selvfølgelig. Værsgo.

Henning: Tak.

Dialog 3

Sofie: Så blev det din tur, Bente. Hvad kan jeg byde på i dag?

Bente: Jeg skal ikke have noget.

Sofie: Åh jo, Bente. Jeg synes, du skal have lidt mad.

Bente: Jeg har jo lige sagt, at jeg ikke vil have noget. Forstår du ikke dansk?

Sofie: Jo jo, men er du ikke sulten, Bente?

Bente: NEJ, sagde jeg! Fatter du det ikke?

Sofie: Jo selvfølgelig, men jeg synes nu, du skal prøve at spise lidt. Hvad med et stykke med **spegepølse** med **remoulade** og **ristede løg**?

Bente: Jeg kan ikke fordrage **spegepølse**. Adr!

Sofie: Okay, hvad så med et stykke med **rullepølse**? Du kan få **sky** og **løg** på. Det er da lækkert.

Bente: Nej! Føj, det er ulækkert!

Sofie: Okay, Bente. Så sætter jeg lige et stykke **franskbrød** med **ost** til dig her. Det ved jeg, du godt kan lide. Så kan du bare spise den, når du får lyst.

Bente: Det må du sgu selvom.

Side 77. Øvelse 09

1. Kunne du tænke dig en æggemad? – Nej tak, jeg vil hellere have leverpostej.
2. Hvor mange stykker vil du have? – Tre tak.
3. Skal jeg putte salt og peber på? – Ja tak, det må du gerne.
4. Kan du lide peberrod? – Nej, det bryder jeg mig ikke så meget om.
5. Er der noget andet, du har lyst til? – Nej tak, jeg er ikke rigtig sulten i dag.
6. Kunne jeg friste med en kartoffelmad? – Næ, jeg er ikke så vild med kartofler.
7. Skal jeg skære det ud for dig? – Nej tak, det kan jeg godt selv.
8. Vil du have smør under? – Nej tak, det vil jeg helst ikke.

Side 78. Øvelse 12

Lad kursisterne tilbyde mad med bogen lukket.

Side 78. Øvelse 13

1. tarteletter
2. stegt flæsk og persillesovs
3. forloren hare
4. brændende kærlighed

Side 78. Øvelse 14

Lad kursisterne arbejde i par eller små grupper. Øvelsen kan også laves i fællesskab på tavlen.

Side 78. Øvelse 15

Mandag: Brændende kærlighed med syltede rødbeder

Tirsdag: Forloren hare, grøn salat med agurk, tomat og majs og cremefraiche-dressing

Onsdag: Tarteletter med høns i asparges, salat af spidskål, mandler, tranebær og persille

Torsdag: Hakkebøf med bløde løg, brun sovs og nye kartofler

Fredag: Stegt flæsk med persillesovs, nye kartofler og kogte gulerødder

Side 79. Øvelse 16

Inden øvelsen sættes i gang, er det en god ide at repetere reglerne for ordstilling med tid først (vi skal have spaghetti carbonara **på mandag**. => **På mandag** skal vi have spaghetti carbonara.)

Side 79. Øvelse 17

Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 80. Øvelse 18

Sofie: Så Vagn, du skal have noget at spise. Er du sulten?

Vagn: Ja.

Sofie: Godt. Kan du godt lide **hakkebøffer**?

Vagn: Ja, det elsker jeg. Er det med **bløde løg**?

Sofie: Selvfølgelig! Og med **brun sovs**!

Vagn: Ummm...

Sofie: Du får lige et spisestykke på først. Sådan.

Vagn: Tak.

Sofie: Vil du have **ærter** til?

Vagn: Ja tak.

Sofie: Det er også lækkert. Maden er meget varm, så vi venter lige et øjeblik. Vil du have **en tår vand**?

Vagn: Ja, tak.

Sofie: Værsgo. Jeg har sat et sugerør i, så det er nemmere for dig.

Vagn: Tak.

Sofie: Okay, så tror jeg maden er klar. Værsgo.

Vagn: Uhm, det er lækkert!

Sofie: Der kommer en mundfuld mere med sovs på.

Sofie: **Ærterne** får du med en ske. De triller sådan.

Vagn: Okay.

Sofie: Du får lige lidt mere at drikke. Sådan. Og så en mundfuld mad mere.

Vagn: Tak.

Sofie: Hov, jeg spildte lige lidt. Det må du undskylde. Det er godt, du har et spisestykke på, hva`?

Vagn: Ja.

Sofie: Nå, så er der sidste bid. Værsgo. Vil du have en portion mere, Vagn?

Vagn: Nej tak, der skal jo også være plads til desserten.

Sofie: Det er rigtigt. Jeg tørre dig lige om munden og skifter dit spisestykke og så henter jeg en portion **budding** til dig.

Vagn: Uh, det er lækkert! Er det **vanilje** eller **chokoladebudding**?

Sofie: Det er **vaniljebudding** i dag med **jordbærsovs**.

Vagn: Ummm...

Sofie: Værsgo, her kommer det. Er den lige så god som den plejer?

Vagn: Ja.

Sofie: Godt. Så får du lige en sidste tår at drikke og så er vi færdige. Blev du mæt?

Vagn: Ja! Og tak for mad.

Sofie: Velbekomme.

Side 81. Øvelse 19

Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 81. Øvelse 20

Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 82. Øvelse 21

Eksempel: Hej Tove. Bente vil gerne have noget mælkechokolade og nogle romkugler. Vil du købe det til hende? Mvh. Hanne

Side 82. Øvelse 22

Lad evt. kursisterne arbejde sammen i par eller grupper inden der samles op i plenum. Her kan være flere forskellige korrekte svar. Skriv dem gerne op på tavlen, så kursisterne får en variation af svarmuligheder.

Her er et par eksempler:

1. Det er vigtigt, at du får noget at spise, så du kan tage på og få lidt flere kræfter.
2. Jeg kan desværre ikke give dig andet end blendemad. Hvis du får almindelig mad, får du det galt i halsen.
3. Det er helt okay. Jeg kan prøve at se, om jeg kan finde noget andet.
4. Men Verner, du har allerede fået to gange. Vil du ikke have en kop kaffe i stedet for?
5. Okay, så venter vi lige lidt. Men det er vigtigt, at du drikker noget, så jeg sætter lige et glas vand frem til dig.

Side 83. Øvelse 5-A

1. Rugbrød med æg	remoulade + karse + mayonnaise + kaviar
2. Rugbrød med leverpostej	karse + bacon + champignon + rå agurk
3. Rugbrød med spegepølse	cornichoner + remoulade + ristede løg + citron
4. Rugbrød med roastbeef	revet peberrod + remoulade + karrysalat + ristede løg
5. Rugbrød med fiskefrikadelle	remoulade + ristede løg + citronskiver + revet peberrod
6. Rugbrød med sild	tomat + løgringe + karrysalat + æg
7. Rugbrød med kartofler	mayonnaise + kaviar + purløg
8. Rugbrød med hamburgerryg	kaviar + italiensk salat + agurk + tomat

Side 84. Øvelse 5-D

Dictogloss:

Klokken er tolv. Bitten sidder i spisestuen sammen med Peter. Peter giver Bitten et spisestykke på og spørger hende, hvad hun gerne vil spise til frokost. I dag vil Bitten gerne have en mad med spegepølse, remoulade og ristede løg og en mad med hamburgerryg og italiensk salat. Peter lægger madderne over på hendes tallerken og hælder vand i hendes glas. Han stikker et sugerør i glasset, så hun selv kan drikke. Peter skærer Bittens mad ud og hjælper hende med at spise. Mens Bitten spiser, snakker de om, at det har regnet hele dagen. Det er godt for blomsterne i haven, siger Peter. Bitten er enig. Hun synes, det er hyggeligt, når det regner. Bitten får også en ostemad med peberfrugt på, inden Peter kører hende tilbage til hendes lejlighed for at sove til middag.

Kap. 6 - Toiletbesøg

Side 85. Øvelse 01

Opsamling i plenum. Alle bud skrives op på tavlen og rettes.

Side 87. Øvelse 05

Her lægges op til en samtale. Lad kursister diskutere i par eller grupper og fremlægge deres synspunkter.

1. okay
2. ikke okay
3. ikke okay
4. okay
5. ikke okay
6. ikke okay
7. okay
8. ikke okay

Side 87. Øvelse 06

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 88. Øvelse 07

3/toiletpapir	7/bækken	9/vådservietter
4/toilet	10/håndtag	8/bukseble
14/toiletforhøjer	11/bækkenstol	12/nettrusser
2/armlæn	1/ble	13/kateterpose/urinpose
6/kolbe	15/kateterposeholder	
16/uridom	5/engangshandsker	

Side 89. Øvelse 08

Laves enten i par eller fælles på klassen.

Tisse:

Jeg skal tisse.
Jeg skal slå en streg.
Vil du hente en kolde til mig?
Jeg skal lade vandet.
Jeg skal pisse.
Jeg skal af med vandet.

At have afføring:

Jeg skal lave lort.
Jeg skal lave stort.
Jeg skal skide.
Jeg skal lave pøser.
Må jeg få et bækken?
Jeg skal have afføring.

Generelt:

Jeg skal på WV/toilettet.
Jeg skal på det lille hus.
Jeg skal ud for mig selv.
Jeg skal ud, hvor jeg ikke kan sende andre.

Ikke nå på toilettet:

Jeg har gjort i bukserne.
Jeg har haft et lille uheld i bukserne.
Jeg har skidt i bleen.
Jeg har lavet i bleen

Side 89. Øvelse 09

Her er det vigtigt at underviseren hjælper kursisterne med at forstå forskellen på professionelle udtryk og på de udtryk de kan høre beboerne bruge.

Side 90. Øvelse 10

Verner: Jeg skal på toilettet. Vil du hjælpe mig? Det skal gå lidt stærkt.
Hanne: Selvfølgelig, Verner. Vi **skynder** os. Kom, så går vi ned i din lejlighed.
Verner: Tak.
Hanne: Så Verner, prøv lige at **vende** dig rundt og **bakke** hen til toilettet.
Verner: Okay.
Hanne: Super. **Hold** godt fast i rollatoren. Så **knapper** jeg dine bukser op og **lyner** ned. Sådan. Så **trækker** jeg bukserne ned.
Verner: Det er fint.
Hanne: Jeg **trækker** også underbukserne ned, og så kan du **sætte** dig på toilettet.
Verner: Fint.
Hanne: Du skal lige **skubbe** numsen lidt tilbage. Sådan. Så sidder du lidt bedre, ikk'?
Verner: Jo, det er rigtigt.
Hanne: Du kalder bare, når du er færdig.
Verner: Okay.
Hanne: Er du færdig, Verner?
Verner: Ja, det er jeg.
Hanne: Super. Jeg **tager** lige handsker på og **gør** et par klude våde. Sådan.
Hanne: Hvis du **bøjer** dig lidt frem, så **tørrer** jeg dig først bagi.
Verner: Okay.
Hanne: Godt. Så **vasker** dig. Sådan.
Verner: Tak.
Hanne: Og så **tørrer** jeg dig.
Verner: Godt.

Hanne: Nu kan du tage fat i armlænet og rejse dig. Sådan. Jeg **støtter** dig lige lidt.

Hanne: Nu kan du **tage** fat i rollatoren og lige **tage** et skridt frem, så jeg bedre kan komme til.

Verner: Okay.

Hanne: Godt. Nu **trækker** jeg dine underbukser og bukser op igen. Hvis du bare holder fast i rollatoren, skal jeg nok **knappe** dem. Sådan.

Verner: Tak. Er vi færdige nu? Jeg trænger sådan til en kop kaffe.

Hanne: Ja, det er vi. Og du må gerne gå ned i dagligstuen, Verner. Så kommer jeg med en kop kaffe til dig.

Verner: Okay.

Side 91. Øvelse 11

Inden øvelsen sættes i gang kan man med fordel repetere forskellen på en instruks (en kortfattet og præcis besked om, hvad man skal gøre. Hvis beskeden kan skrives om til Løft armen/Prøv lige at løfte armen/Kan du lige prøve at løfte armen er det en instruks.) og en information (en oplysning om en given situation).

1. Prøv lige at vende dig rundt.
 2. Prøv lige at bakke hen til toilettet.
 3. Hold godt fast i rollatoren.
 4. Så kan du sætte dig på toilettet.
 5. Du skal skubbe numsen tilbage.
-
1. Så knapper jeg dine bukser op.
 2. Så lyner jeg ned.
 3. Så trækker jeg bukserne ned.
 4. Jeg trækker også lige underbukserne ned.
 5. Jeg tager lige handsker på,

Side 92. Øvelse 12

Martin: Nå, Henning, du har ringet. Hvad kan jeg hjælpe dig med?

Henning: Jeg skal sådan på toilettet.

Martin: Kan du selv gå derud?

Henning: Ja, det kan jeg.

Martin: Godt. Skal jeg hjælpe dig med at knappe bukserne op?

Henning: Ja, tak. Jeg har ikke kræfter nok i fingrene.

Martin: Skal jeg også trække dine underbukser ned?

Henning: Ja tak, det må du gerne. Jeg er så bange for at falde.

Martin: Hvis du lige tager fat i armlænet, kan du sætte dig ned på toilettet.

Henning: Okay, så sidder jeg.

Martin: Godt. Nu får du dit kald, så du kan ringe, når du er færdig.

Henning: Ja tak.

Side 93. Øvelse 13

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 93. Øvelse 14

1. et bækken
2. toiletpapir
3. et vaskefad
4. et par klude
5. creme
6. en ren ble

Side 94. Øvelse 15

Åse: Du ringede, Vagn?

Vagn: Ja, jeg skal lave stort.

Åse: Okay, jeg finder lige et bækken.

Vagn: Tak.

Åse: Godt, så er jeg her igen. Jeg kører lige **sengen** op og tager din **dyne** af. Sådan.

Vagn: Okay.

Åse: Så knapper jeg dine **pyjamasbukser** op og lyner **dem** ned. Sådan. Jeg ruller dig lige om på siden. Du kan bare tage fat i **sengehesten**. Super.

Åse: Så trækker jeg dine **natbukser** og **underbukser** ned og skubber bækkenet ind under dig. Nu må du komme tilbage på **ryggen**. Perfekt. Bækkenet ligger under dig, så du kan bare lade det komme.

Vagn: Godt. Jeg kan heller ikke holde mig længere.

Åse: Jeg lægger lige **dynen** over dig. Du trykker bare på nødkaldet, når du er færdig.

Vagn: Super. Tak.

Åse: Nå Vagn, er du færdig?

Vagn: Ja, det er jeg.

Åse: Godt. Så henter jeg lige toiletpapir, vaskefad og et par klude, så jeg kan gøre dig ren bagpå.

Vagn: Dejligt!

Åse: Godt. Du kommer lige om på **siden** igen, så jeg kan tørre dig bagpå og tage bækkenet ud. Sådan.

Åse: Og nu vasker jeg dig lige lidt og tørrer dig. Sådan. Du er lidt rød, så jeg smører dig lige lidt med noget creme. Sådan.

Vagn: Tak.

Åse: Jeg lægger en ren ble under dig og trækker dine **underbukser** og **natbukser** op igen. Sådan, Vagn. Så er de på plads. Nu kan du komme om på **ryggen** igen.

Vagn: Dejligt. Tak.

Åse: Det var så lidt. Nu kan du bare sove videre, Vagn. Godnat.

Vagn: Godnat.

Side 95. Øvelse 16

Eksempel: Hej Anita. Vagn har ikke flere underlag til sin kørestol. Kan du skaffe nogle? Mvh. Martin

Side 96. Øvelse 17

V/tynd mave

O/problemer med at holde på
vandet

EM/blod i afføringen

V/diarré

B/sjattisser

O/tømme urinpose

V/at lave i bukserne

B/at tisse

O/hård mave

O/kan ikke komme af med vandet

Side 98. Øvelse 6-C

*En instruks = en kortfattet og præcis besked om, hvad man skal gøre. Hvis beskeden kan skrives om til **Løft armen/Prøv lige at løfte armen/Kan du lige prøve at løfte armen** er det en instruks.*

1. Du skal lige skubbe numsen lidt tilbage.
2. Bøj dig lidt frem, så tørrer jeg dig bagi.
3. Prøv lige at vende dig rundt.
4. Hold lige godt fast i rollatoren.

En information = en oplysning om en given situation.

1. Nu trækker jeg dine bukser ned.
2. Jeg knapper dine bukser op.
3. Du får lige dit kald.
4. Jeg tager lige handsker på.

Side 98. Øvelse 6-D

Dictogloss:

Klokken er kvart over to, og Søren sidder i dagligstuen. Han er ked af det. Peter kommer hen til Søren og kan lugte, at Søren har haft et uheld i bukserne. Peter hjælper Søren op at stå og går med ham ned i hans lejlighed. De går ind på toilettet. Peter hjælper Søren med at få de beskidte bukser og underbukser af, mens han trøster ham. Det kan ske for alle, siger Peter, og gør vaskekludene våde. Han vasker Søren foran og bagpå. Så tørrer han ham godt med håndklædet og hjælper ham med at få rene underbukser og bukser på. Da de er færdige, følger Peter Søren tilbage til dagligstuen og serverer en kop kaffe for ham.

Kap. 7 - Aftenrutiner

Side 99. Øvelse 01 + 02

slukke lys
tæppe af
børste tænder
rense gebis
tømme kateterpose
give nattøj på
slå sengehesten op
køre hovedgærdet ned
tage høreapparater af
glatte lagen
ryste dynen

Side 101. Øvelse 06

Hanne: Nå Else Marie, er du klar til at **komme i seng**?

E.M.: Ja, det synes jeg. Jeg trænger sådan til at komme op at ligge.

Hanne: Super! Så lad os komme i gang. Jeg **trækker lige gardinerne for**, så der ikke er nogen, der kigger med.

E.M.: Tak, det er dejligt.

Hanne: Jeg **tæpper lige af** og fjerner dynen, så din seng er klar til at komme i.

E.M.: Tak.

Hanne: Hov, hvor er **din natkjole**, Else Marie? Den er her ikke, så jeg finder lige en ny til dig. Sådan. Vi tager den blå i dag.

E.M.: Det er også min yndlingsnatkjole. Den er så rar at have på.

Hanne: Inden vi går i gang, skal du lige have **dine piller**. Jeg har knust dem og blandet dem i lidt yoghurt.

E.M.: Tak, Hanne.

Hanne: De kommer her. Hvis du lige **åbner** munden, så hjælper jeg dig. Sådan. Der er lige en mundfuld mere. Sådan. Og så får du lige en tår vand til at skylle efter med. Værsgo.

Side 102. Øvelse 07

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 103. Øvelse 08

Hanne: Nå, Else Marie, nu skal du have tøjet **af**. Vi starter foroven. Først tager vi blusen **af**. Jeg holder i ærmet og så kan du trække din højre arm **ud**. Sådan.

Hanne: Nu trækker jeg blusen **over** hovedet på dig. Godt. Så tager jeg den helt **af**. Sådan.

E.M.: Puuuh, det var dejligt at få den **af**.

Hanne: Det kan jeg godt forstå. Så tager vi bh'en. Jeg kan godt åbne den, selvom du har undertrøjen **på**, hvis du lige læner dig lidt frem. Sådan. Og så trækker du bare højre arm **igennem**, og så tager jeg den venstre arm.

E.M.: Aaaaah, skønt! Den strammer.

Hanne: Så får du natkjolen **på**. Du får den over hovedet først, og så hjælper jeg dig med den venstre arm. Sådan. Og så stikker du den højre arm **ind** i ærmet. Godt.

E.M.: Tak.

Hanne: Så skal vi have tømt din urinpose, Else Marie. Jeg henter lige kolben. Så vi kan tømme den ned i den.

E.M.: Okay.

Hanne: Så er jeg tilbage med kolben. Nu tømmer jeg posen. Sådan. Der var ikke så meget i her til aften, men det er godt at få den tømt nu, så du er klar til natten.

E.M.: Ja, det har du ret i.

Hanne: Så mangler vi bare dine tænder. Kan du selv børste dem?

E.M.: Ja da.

Hanne: Værsgo, her er lige en tår vand, så du kan skylle munden. Du kan bare spytte **ud** i glasset bagefter.

E.M.: Okay.

Hanne: Godt, så er du ved at være klar til at komme i seng. Hov, der var vi lige ved at glemme dine høreapparater. Dem tager jeg lige og lægger **ind** på natbordet ved siden af dine tænder. Så ved du, hvor de er i morgen tidlig.

E.M.: Det er godt.

Side 104. Øvelse 09

Jeg trækker blusen **op over** hovedet på dig.

Jeg lyner dine bukser **op / ned**.

Jeg trækker din natkjole **ned** bagpå.

Jeg tager lige dine sko **af**.

Jeg knapper din skjorte **op**.

Jeg hjælper dig lige med at få bh'en **af**.

Jeg tager dine tænder **ud**.

Jeg hjælper dig lige med at komme højere **op** i sengen.

Jeg tager dine høreapparater **ud**.

Jeg slår lige sengehesten **op**.

Side 104. Øvelse 12

Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 105. Øvelse 13 + 15

R Hanne lægger en pude mellem Else Maries knæ. (7)

R Hanne ryster hovedpuden. (2)

F Hanne hejser hovedgærdet op.

F Hanne lægger et tæppe over Else Marie.

R Hanne ruller Else Marie om på siden. (1)

F Hanne låser sengen op.

F Hanne trækker Else Maries underbukser op.

R Hanne trækker Else Maries natkjole ned bagpå. (4)

F Hanne sænker fodenden.

R Hanne glatter lagenet. (3)

R Hanne løfter Else Maries ben. (6)

R Hanne trækker lidt i Else Maries skulder. (5)

R Hanne lægger dynen over Else Marie. (8)

Side 105. Øvelse 14

Sætningerne i øv. 13 laves om til ja/nej-spørgsmål (Hanne lægger en pude mellem Else Maries knæ. => Lægger Hanne en pude mellem Else Maries knæ?). Der arbejdes sammen i par eller kursisterne spørger hinanden på skift i plenum og der svares med kortsvar (Ja, det gør hun./Nej, det gør hun ikke.)

Side 106. Øvelse 16

Inden øvelsen sættes i gang, kan man med fordel repetere reglerne for ordstilling med tid først (Hanne ryster hovedpuden **først**. => **Først** ryster Hanne hovedpuden.)

Side 106. Øvelse 17

I denne opgave skal verberne i øvelse 13 s 105 understreges og sættes i skema. Der er **9** verber. Her kan man som underviser med fordel gennemgå verbernes bøjning (gr. 1 -ede/gr. 2 -te/gr. 3 uregelmæssige).

1. lægger – lagde
2. ryster – rystede
3. hejser – hejste
4. ruller – rullede
5. låser – låste
6. trækker – trak
7. sænker – sænkede
8. glatter – glattede
9. løfter – løftede

Side 106. Øvelse 19

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 107. Øvelse 21

Hanne: Så Else Marie, jeg slår lige sengehesten op, så du ikke triller ud af sengen i nat.

E.M.: Tak.

Hanne: Og så får du lige dit nødkald, hvis du får brug for hjælp i nat.

E.M.: Tak, det håber jeg ikke, jeg gør.

Hanne: Nej, men det er altid rart at have det, hvis du får brug for det.

E.M.: Det er rigtigt.

Hanne: Skal jeg lade lyset på badeværelset være tændt? Så er her ikke så mørkt.

E.M.: Det må du gerne. Men lad døren stå på klem, så jeg ikke får lyset i øjnene. Så kan jeg ikke sove.

Hanne: Okay. Sådan her?

E.M.: Ja, det er helt perfekt.

Hanne: Godt. Så må du sove godt, Else Marie. Vi ses i morgen eftermiddag.

E.M.: Det gør vi. Godnat.

Hanne: Godnat.

Side 108. Øvelse 22

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 108. Øvelse 23

Eksempel: Hej Anita. Vagns gebis er faldet på gulvet. Der er knækket et stykke af fortanden. Vil du bestille en tid hos tandlægen? Mvh. Hanne

Side 109. Øvelse 25 + 26

Øvelserne laves først i bogen og trænes derefter, hvor A eller underviseren læser fra bogen *at trække gardinerne for* og B siger *Jeg trækker lige gardinerne for* med lukket bog.

Side 111. Øvelse 7-B

Her er et par eksempler. Måske finder kursisterne på andre.

1. at lægge en pude mellem knæene
2. at trække skulderen fri
3. at lægge en pude i ryggen
4. at trække bagdelen på plads
5. at lægge en pude, så hælene er fri

Side 112. Øvelse 7-D

Dictogloss:

Klokken er kvart i ni, og Karen skal til at gå i seng. Peter går med hende ned i hendes lejlighed. Han tæpper af, mens Karen begynder at tage sit tøj af. Karen knapper skjorten op og tager den af. Så knapper hun bukserne op, lyner lynlåsen ned og tager bukserne af. Peter giver Karen natkjolen. Hun tager den på, og Peter hjælper hende med at trække den ned bagpå. Bagefter går de sammen ud på badeværelset, hvor Peter hjælper Karen med at børste tænder. Han følger hende ind til sengen, hvor hun får sine natpiller med en tår vand. Inden hun lægger sig op i sengen, tager han hendes høreapparater ud. Han lægger dem på natbordet. Så slukker han lyset og siger godnat.

Kap. 8 - Kommunikation med demente og pårørende

Side 113. Øvelse 01

Her menes andre ord og udtryk for at sove til middag.

Side 113. Øvelse 02

Lad enten kursisterne diskuterer i grupper med opsamling i plenum eller diskutér i fællesskab.

Side 114. Øvelse 04

Lad enten kursisterne diskuterer i grupper med opsamling i plenum eller diskutér i fællesskab.

Side 115. Øvelse 05

1. Manden har stjålet min halskæde. - Du har den om halsen, Bente.
2. Du er grim! - Det er jeg ked af at høre.
3. Jeg skal hjem til min mor. - Vil du ikke lige have en kop kaffe inden du går?
4. Jeg vil gerne hjem. - Du er hjemme. Du bor jo her nu.
5. Hvorfor har du gemt mine briller? - Det har jeg ikke. Har du kigget i din taske?
6. Jeg skal have kaffe nu, fordi jeg skal ud til mine får. - Bare sæt dig, så kommer jeg med en kop.

Side 115. Øvelse 06

Her kan være flere korrekte svar. Lad kursisterne fremlægge deres svar i plenum og skriv gerne sætningerne op på tavlen, så kursisterne få en variation af svarmuligheder.

Her er eksempler på, hvad man kan sige:

1. Hov, du må ikke kaste med kaffen. Vil du have noget andet at drikke?
2. Jeg vil ikke have, at du slår mig.
3. Gå du bare med mig ned til frokost. Jeg giver dig lov.
4. Skolebussen kommer først senere. Tag du bare en kop kaffe først.
5. Klokken er 03.00, Verne. Du skal ikke op endnu. Se, det er stadig mørkt udenfor.
6. Du er nødt til at tage din medicin. Det har lægen sagt, at du skal. Vi kan ringe og tjekke det senere.
7. Skal vi ikke lige se i pung, om de ikke ligger der?
8. Bente, det er vist Else Maries halskæde. Jeg tjekker lige med din datter, om du har en magen til.
9. Hov, du må ikke tage mig på brysterne.
10. Jeg synes, det er lidt koldt. Skal vi ikke gå hjem og drikke en varm kop kaffe og så se på gaver i morgen formiddag?

Side 116. Øvelse 07

Her er flere rigtige svarmuligheder. Det vigtige her er at tage en diskussion med kursisterne om, hvordan man kan håndtere seksuelle tilnærmelser fra en dement. Her er eksempler på, hvad man kan gøre:

1. Du siger: "Hov Vagn, du må ikke slå mig i numsen." og går lidt væk fra ham.

2. Du siger: "Men jeg er jo gift med Lars, så det går desværre ikke"
3. Du siger: "Jeg vil altså ikke have, at du rører ved mig, Vagn! Hvis du ikke holder op, er jeg nødt til at gå ud."
4. Du fortæller din chef, hvad der er sket, så det kan dokumenteres. Din chef fortæller dig, hvem du ellers må sige det til.

Side 117. Øvelse 08

1. Inger spørger, om de vil lukke vinduet, fordi Verner sad i træk.
2. Hun siger det til de andre.
3. Inger er bekymret for, om Verner står op om natten.
4. Personalet tænder altid for bevægelsessensoren.
5. Alarmen ringer, hvis Verner står op.
6. Inger spørger, om Verner mangler shampoo og fodcreme.

Side 118. Øvelse 09

Her kan være flere korrekte svar. Lad kursisterne fremlægge deres svar i plenum og skriv gerne sætningerne op på tavlen, så kursisterne få en variation af svarmuligheder.

Her er eksempler:

1. Vagns varme trøje er forsvundet. Vil du skaffe en anden?
2. Else Marie har ikke flere batterier til sit høreapparat. Vil du komme med nogle?
3. Verner har ikke noget solcreme. Vil du tage noget med næste gang, du kommer?
4. Der er ølsmagning på onsdag. Vil du sørge for, at Bente har kontanter?
5. På lørdag skal Bente med på fællesudflugten. Vil du ikke aflyse Bentes nieces besøg?
6. Om onsdagen har vi fællessang med vores lokale præst. Har I lyst til at komme og være med?

Side 118. Øvelse 11

Eksempel 1: Hej Anita. Vi kan ikke finde Vagns varme trøje. Vil du skaffe en ny? Mvh. Hanne

Eksempel 2: Hej Thomas. Else Marie har ikke flere batterier til sit høreapparat. Vil du købe nogle? Mvh. Martin

Eksempel 3: Hej Inger. Solen skinner, og Verner vil gerne sidde ude. Han har ikke noget solcreme. Vil du købe noget? Mvh. Hanne

Side 120. Øvelse 12

Lad evt. kursisterne opføre telefonsamtalerne som rollespil med lukkede bøger.

Side 121. Øvelse 13

Lad enten kursisterne diskutere i grupper med opsamling i plenum eller diskutér i fællesskab.

Side 121. Øvelse 14

I denne øvelse er der fokus på at smalltalke med beboerne med inddragelse af egne erfaringer med emnet, fx *Havregrød, det er et godt valg. Jeg spiser også altid havregrød til morgenmad.*

Side 121. Øvelse 15

Lad gerne kursisterne skrive deres bud på indledende sætninger op på tavlen. Her er eksempler:

1. Hvad ser du?
2. Wow, sikke et flot puslespil!
3. Ih, hvor fint! Hvad strikker du?
4. Næ, hvem er det? Må jeg se?
5. Hvordan gik besøget så?
6. Sikke et flot billede!
7. Nå, var det en god konfirmation?
8. Sikke flotte blomster du har! Hvad er det for nogen?
9. Næ, har du fået en ny kjole? Hvor er den flot!

Side 124. Øvelse 8-C

1. De er syv og ni år.
2. Det er mit barndomshjem.

3. Det er en trøje til mit barnebarn.
4. Det er et program om hunde.
5. Det er en orkidé.
6. Det er en bog om katte.
7. Vi var 7 børn.
8. Hun bor i Odense med sin mand og to børn.
9. Jeg var til konfirmation hos mit barnebarn.

Kap. 9 - Døden og den døende

Side 125. Øvelse 01

Opsamling i plenum med fokus fra underviser på, hvad man siger i Danmark.

Side 126. Øvelse 02

Bent: Hvad er der med dig, Bolette? Du ser så trist ud.

Bolette: Min far døde i går.

Kirsten: Åh Bolette, det er jeg virkelig ked af at høre. Jeg kondolerer. Hvor gammel var han?

Bolette: Han var 87, så han har levet et langt og godt liv.

Bent: Ja. Var han syg?

Bolette: Nej, han sov bare stille ind natten til i går. Min mor opdagede det først om morgenen, da hun vågnede.

Kirsten: Åi, det må være hårdt for hende.

Bolette: Ja, hun blev meget forskrækket, men ringede til min søster, som hurtigt kom. Hun bor heldigvis tæt på.

Kirsten: Nå, det var godt. Så stod hun ikke alene med det.

Bolette: Nej. Og jeg havde heldigvis fri, så jeg kørte også derover, lige så snart jeg hørte det. Så var vi sammen med min mor hele dagen.

Bent: Ja, det er i den slags situationer, man har brug for familien.

Kirsten: Har I så talt med en bedemand?

Bolette: Ja, min søster er så god til sådan noget, så hun er i gang med at organisere det hele.

Kirsten: Skal han begraves eller bisættes?

Bolette: Han skal begraves på mandag kl. 14.00.

Kirsten: I Udby, hvor de bor?

Bolette: Ja, det er hans ønske at blive begravet der, hvor han har levet hele sit liv.

Kirsten: Det kan jeg godt forstå. Har I styr på det hele? Hvor skal I holde gravøl?

Bolette: I forsamlingshuset. Vi har bestilt smørrebrødet udefra, og så kommer der en dame og hjælper med at servere og lave kaffe – og hun tager også opvasken bagefter. Det skal være så nemt som muligt.

Bent: Det kan jeg godt forstå. Du må endelig sige til, hvis der er noget, vi kan hjælpe med.

Bolette: Tusind tak, men vi har styr på det. Ellers siger jeg til.

Bent: Det er godt. Og hvis der ellers er noget, du har brug for, så siger du det, ikk' også?

Bolette: Jo, det skal jeg nok. Men jeg har det faktisk okay. Han var jo gammel.

Side 127. Øvelse 03

at gå bort

at sove ind

at få fred

at stille træskoene

at give slip

at udånde

at afgang ved døden

Side 128. Øvelse 04

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 128. Øvelse 05

Lad eventuelt kursisterne lave en video, som deles med gruppen.

Side 129. Øvelse 07 + 08

Hanne: Jeg tager lige din hånd, Verner. Uh, den er kold, og du ryster jo. Fryser du?

Verner: Nej... Jeg ...

Hanne: Jeg putter lige dynen lidt bedre om dig, Verner.

Verner: Tak.

Hanne: Jeg kan se, at du er ked af det. Hvad tænker du på?

Verner: Jeg... øh...

Hanne: Måske hjælper det at snakke lidt om det?

Verner: Ja...

Hanne: Er du bekymret over noget?

Verner: Ja, jeg tænker på, hvordan min kone skal klare sig, når jeg dør.

Hanne: Hun har jo pigerne, Verner. De skal nok passe godt på hende.

Verner: Ja, det ved jeg. Men har hun råd til at blive boende i det store hus? Skal hun flytte? Hun er så glad for det hus. Og alle minderne...

Hanne: Det skal nok gå. Hun har jo sin pension.

Verner: Ja, men tror du, det er nok?

Hanne: Det ved jeg ikke. Hvis hun ikke har råd, kan hun jo altid sælge huset og flytte ind i en af de nye ældreboliger nede på havnen. De er så fine.

Verner: Det er rigtigt. Det kunne godt være noget for hende.

Hanne: Hun skal nok klare sig.

Verner: Så tænker jeg også på min datter. Hun har haft det svært på det sidste og om lidt kan jeg ikke være der for hende mere.

Hanne: Ja, det er rigtigt, Verner. Men hun har jo sin mor og sin søster.

Verner: Ja, jeg vil bare så gerne se hende være glad, før jeg dør.

Hanne: Det kan jeg godt forstå, men man kan jo godt være glad, selvom man ikke har en kæreste.

Verner: Ja.

Hanne: Prøv at tænke på noget dejligt i stedet for, Verner. Så bliver det lidt nemmere.

Verner: Det har du ret i, men det er ikke så nemt.

Hanne: Nej, det ved jeg godt. Skal jeg sætte lidt musik på? Måske hjælper det lidt?

Verner: Det må du gerne. Tak.

Hanne: Jeg går lige et øjeblik, Verner. Og så kommer jeg og sidder hos dig igen om lidt.

Verner: Okay.

Side 131. Øvelse 09

Opsamling i plenum. Lad evt. kursisterne skrive deres bud op på tavlen og diskutér dem i fællesskab.

Side 131. Øvelse 10

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogerne kan eventuelt optages som rollespil på mobilen for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 133. Øvelse 13

Opsamling i plenum. Lad evt. kursisterne skrive deres bud op på tavlen. Diskutér sætningerne i fællesskab med fokus fra underviser på, hvad man siger i Danmark.

Side 133. Øvelse 14

Find hjælp til dialogen i lommebogen. Dialogerne kan evt. optages som rollespil på mobilen (evt. Whatsapp) for at træne at lave dialoger uden støtte.

Side 134. Øvelse 15

Her lægges op til en samtale. Lad kursister diskutere i par eller grupper og fremlægge deres synspunkter.

1. ikke okay
2. ikke okay

3. okay
4. ikke okay
5. okay
6. okay
7. okay
8. ikke okay

Side 135. Øvelse 17

Jeg tager lige hans puls.

Jeg fugter hans mund med lidt danskvand.

Jeg smører hans læber.

I kan godt tale til ham.

Det vil være beroligende for ham at høre jeres stemmer.

Han klager sig ikke, så jeg tror, han er okay.

Se, han smiler lidt.

Ar I lyst til en kop kaffe?

Side 137. Øvelse 20

Opsamling i plenum med fokus fra underviser på, hvilke sætninger der er gode.

Side 138. Øvelse 23

2/tænder et lys

3/åbner et vindue

10/synger en sang

5/gør afdøde i stand

1/tilkalder en bedemand

12/lægger afdøde i kisten

7/reenser og klipper negle

6/informerer de pårørende

11/giver afdøde pænt tøj på

9/lægger rent på sengen

8/synger ud

4/kører afdøde i kapellet

Side 139. Øvelse 24

1. Verner skal have det pæne blå sæt tøj og den lyseblå skjorte på.
2. Han skal begravnes.
3. Han skal ligge på kirkegården i Kerteminde. Der ligger hans familie.
4. Bedemanden hedder Anders.
5. Han kommer i morgen.
6. Nej.
7. Ja.

Side 140. Øvelse 27

3/vasker Verner

2/lægger et lagen under ham

12/tænder lys

5/sætter Verners tænder i

7/giver ham tøj på

10/sætter en hagestøtte på

11/lægger et lagen over ham

7/reder hans hår

1/tager Verners tøj af

6/lægger et rent lagen under ham

4/barberer Verner

9/lukker hans øjne

13/åbner vinduet

14/kalder på familien

Side 141. Øvelse 29

Her lægges op til en samtale. Lad kursister diskutere i par eller grupper og fremlægge deres synspunkter.

1. ikke okay (kan dog være okay)
2. ikke okay (kan dog være okay)
3. ikke okay
4. ikke okay
5. okay

6. ikke okay
7. ikke okay
8. ikke okay

Side 145. Øvelse 9-E

Dictogloss:

Klokken er halv ti om aftenen. Peter sidder inde i Karens lejlighed. Karen ligger i sengen og græder stille, mens Peter holder hende i hånden. Hun ved, at hun snart skal dø, og hun er bange. Karen har ikke børn, og hun har ikke været gift, så hun er bange for, at hun skal dø alene. Peter snakker med hende om døden, og han lover, at hun ikke skal dø alene. Han lover, at han eller en anden vil være der og holde hende i hånden, når det sker. Karen er også bange for, om det gør ondt at dø. Peter fortæller hende, hun vil få noget medicin, så hun ikke har ondt. Det er hun glad for. Bagefter snakker Karen og Peter om at tro på Gud og om, hvad der sker, når man dør. Karen kan ikke lide at tænke på, at livet er slut, så hun håber, at hun kommer i Himlen. Det håber Peter også. Karen bliver rolig og falder til sidst i søvn. Peter tænder natlampen og går stille ud af hendes lejlighed.

